

К.філол.н. Стасюк Т.В.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Україна

Соціокогнітеми за різними пропозиційними структурами в терміносфері новітніх технологій

Для виділення змістових компонентів концепту “новітні технології” ми проводили асоціативний експеримент серед фахівців приватних виробничих, науково-дослідних, сервісних та консалтингових компаній Дніпра, а також студентів та професорсько-викладацького складу технологічних факультетів трьох вищих навчальних закладів: ДДАЕУ, ДМА, ПАБА. Під час дослідження було опитано 450 респондентів віком від 17 до 65 років, та отримано й оброблено 6750 реакцій.

За пропозиційною моделлю “Новітні технології – що роблять?” під час вільного асоціативного експерименту респонденти актуалізували такі похідні соціокогнітеми: Новітні технології *покращують життя людей / вирішують проблеми / покращують спілкування / створюють ризики для людей / створюють соціальний комфорт / створюють побутовий комфорт / руйнують сім'ю / руйнують добробут / знищують природу / підтримують виробництво / впорядковують процеси / генерують інформацію (знання) / забезпечують комунікацію / викликають депресію / підвищують злочинність / спричиняють масову електронну злочинність / руйнують моральні цінності / руйнують культуру / спричиняють політичне маніпулювання / зумовлюють маніпулювання свідомістю / підтримують революції, повстання / створюють конфлікти / спричиняють війни / систематизують дані / керують процесами / економлять ресурси / допомагають на будівництві / стимулюють ринок / впливають на людей / шкодять навколишньому середовищу / розкладають психіку людей / систематизують великі масиви даних / підвищують рівень працездатності / стимулюють наукові відкриття / удосконалюють виробництво / готують висококваліфіковані кадри / сприяють швидкій комунікації / транслюють інформацію на великі аудиторії / примиряють людину та природу / підвищують попит населення на певні товари /*

забезпечують населення їжою / раціоналізують витрати на життя / розширюють можливості людини / прискорюють прогрес.

Наступний етап вільного асоціативного експерименту допоміг виявити такі соціокогнітеми за сформованою у структурі концепту “новітні технології” пропозиційною моделлю “Новітні технології – які?": Новітні технології – *інформаційні / комп'ютерні / наукові / передові / високі / прогресивні / оптимальні / найпотужніші / найкращі / просунені / удосконалені / ефективні / унікальні / ключові / оптимальні / високорозвинені / розвинені / перспективні / універсальні / відмінні / глобальні / революційні / програмні / інтегровані / системні / масові / автоматизовані**; *динамічні / надійні / надзвичайні / першокласні / першорядні / всесвітні / сучасні / нестабільні / ризиковані / оптимізовані / схвалені / ідеальні / потужні / невичерпні / загрозливі / небезпечні / сучасні / руйнівні / пагубні / критичні / страшні / агресивні / нищівні / рокові / фатальні / захватницькі / кризові / лазерні / ядерні / плазменні / електронні / космічні / вражаючі / цифрові / виробничі / промислові / індустриальні / екологічні / віртуальні / дослідницькі / альтернативні / якісні / еволюційні / експериментальні / позитивні / саморуйнівні / ворожі / зразкові / конкурентні / відбірні / елітні / шкідливі / смертельні / жорстокі / стабільні / супутникові / органічні / системні / електронні / інженерні / стратегічні / високоякісні / негативні / високопробні / небувалі / драматичні / вибухонебезпечні / напружені / проблемні / персональні / соціальні / космічні / безконтактні / військові / мережеві / гуманітарні / оборонні / ядерні / ракетні / масові / біологічні / генетичні / мобільні / атомні / харчові / інтелектуальні / лабораторні / креативні / необмежені / незрівнянні / неперевершені / надприродні / безпрецедентні / переважні / найсильніші / високоефективні / розкішні / прекрасні / блискучі / безподібні / добротні / безпомилкові / нападницькі / завойовницькі / аморальні / жорсткі / некорисні / низькоякісні / фальшиві / нестійкі / збиткові / незахищені / складні / нетривкі / сумнівні / згубливі / міжзоряні / квантові / будівельні / хімічні / інопланетні / будівельні / управлінські / молекулярні / інопланетні / застарілі / технічні / економічні /*

обчислювальні / кібернетичні / корпоративні / галактичні / випереджаючі / доступні / примітивні / недорогі / фундаментальні / базові / довгострокові / продуктові / переважаючі / виборчі / тотальні / організаційні / актуальні / політичні / наукові / дорогі / нові / досконалі / оптичні / універсальні / згубні та ін.

Найпростіший метод виявлення похідних соціокогнітем – анкетування з різноманітними чинниками спрямування ходу експерименту, умовами пошуку відповіді. Виявлені у результаті асоціативного експерименту похідні соціокогнітеми демонструють розширення терміносфери, експлікуючи це такими терміноодиницями: *автоматизація процесів, біологічна загроза, веб-технології, високі технології, віртуальна реальність, вплив на психіку, ефективні технології, інноваційні технології, Інтернет-технології, інформаційні технології, інфраструктура компанії, комп'ютерні технології, контроль суспільства, маніпулювання свідомістю, масмедіа, масова електронна злочинність, мережа, ноут-бук, оптимальні технології, передові технології, підтримка рішень керівників, планшет, побутовий комфорт, політичне маніпулювання, прогресивні технології, просунені технології, процесор, раціоналізація витрат, раціоналізація витрат, революційні технології, рівень працездатності, сайт, соціальна мережа, соціальний комфорт, споживчі товари, стабілізація економіки, стільниковий телефон, суспільна свідомість, унікальні технології, цивілізація, чіп, штучний інтелект.*

Складніші за когнітивним обсягом інтерпретаційні соціокогнітеми, виділювані в науковому / професійному концепті “новітні технології”, характеризуються вищим ступенем специфічної інтерпретації відповідного поняття, його ситуаційним трактуванням і деталізованим осмисленням. Спрямований асоціативний експеримент дозволяє розкрити глибинні смисли-інтерпретації в межах когнітивного простору концепту “новітні технології”. Такий експеримент встановлює обмеження на процеси мисленнєвого пошуку респондентів при добиранні потрібних слів з-поміж запропонованих та забезпечує глибше розкриття семантики досліджуваного поняття в його функціональній реалізації.